

26. September

UKA2017/7

2018-mut anigaasanut inatsisissatut siunnersuut.

(Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoq)

Siumup pigaartippaa aningaasarsiorfikku siuariartorneq nunap tamarmi ineriartorneranik malitteqassasoq.

Tamannalu aamma aningaasarsiorfikku pilersitsiniarnermik aningaasalersuinissanillu pisussaaffiliisussaavoq, inuiaat ataasiuvugut nammaqatigiinnermik anersaaqarluni ingerlatsiffiusut nunaqarfiit isorliunerusullu sanaartornikkut aamma malunnaatilimmik ingerlatsiffiunissaat erseqqissassallugu pingaaruteqarpoq pisariaqarlunilu, ukiuni arlalinngortuni anigaasanut inatsisissatut siunnersuutaasut peqataaffigisarsimavavut sunniuteqarfigalugillu naak aningaasatigut unammillernartut eqqarsaatigigutsigit sunut tamanut akissaqannginnerput nassuerutigigaluarlutigu taamaattoq.

aningasarsiorfikku ataasiinnaanerusumik tunngaveqarluni ingerlatsinitta kingunerisaanik suli sukangasumik tulleriarisariaqarnermiippugut, taamaattumik sanaartornikkut takornariaqarnikkullu aningaasarsiorfikku iluaquteqarnerunissarput aalluttuartaqarparput aamma aningaasalersuinissat eqqarsaatigalugit aningaasammi amigaataasut aningaasaliinerunikkut siunissami pitsaanerusumik isaatitsiviusinnaanerat kissatigigutsigu saneqqussinnaangilarput.

Siullermilli Siumumiit uggornartutut isigaarput anigaasanut inatsisissamut siusissukku isumaqatigiinniutigalugu aallartissinnaasimanginnerput siusissukku Partiit anigaasanut inatsimmut pingaartitaat tulleriarinermilu isumaqatiginiutigisinnaasaat assigiingitsuusartut ilisimavarput taamaattumillu siusissukku isumaqatigiinniarnernik naalakkersuisut periarfisiinginnerat ajuusaarnartipparput. Kaammattuutigissuarpullu anigaasanut inatsisissap siullermeereernerani Partiit isumaqatigiinniarnermut peqataatinnissaat sukumiisumik aqutissiuuteqqullugu.

Aningaasanut inatsisissami ukiunilu missingersuuteqarfiusuni mittarfiliortiternernut aningaasalersuutissat takunngilavut sooq ? akissutissarsissajunnarsivarpummi.

inuiaat namminneq akisussaaffimmik tigusinissaat piareersarniarneqarpoq tunngaviumik inatsisissamik suliaqarneq aallartisarneqalermat, maanna ukiunngulerpoq suliaq sumut killippa ? maannamut innuttaasut akuutinneqarnerat qanoq annertutigaa ?

Piffissap utaqqinaviangilaatigut, aperissaanga immitsinnununa kinguarsartugut ? Imaluunniit ? allaffissornerumuna ipisileraatigut ? nunarput pillugu nunanut allanut suliat eqqarsaatigalugit Ilimagissavarput tamanna naalagaaffeqatitta iluaqutigiinnassagaat, naak minnerpaamik inuiaat sinniisaat naalakkersuisutigoortumik peqataatinneqartussaagaluartut

peqataatinneqarnerat sukumiisuunngilaq assersuutitut taaginnartigu pituffimi Radarip nutarternera iluaqutissarsiffiginngilarput, naalagaaffik sakkortuumik uparuartariaqarpoq nunarpummi pillugu suliat eqqarsaatigalugit naalakkersuinikkut sukumiisumik peqataatinneqassaagut, aperisinnaavugut. Killissarpununa tikikkipput akisussaaffiit nunatsinnut pingaarutillit nammineq isumaqatigiinniutigisinnaalertariaqarlugit?

Nunarput pillugu pinnguarneq unittariaqarpoq, sakkortuumik killiliisoqartariaqarpoq, nunarput pinnguarterfiunngilaq allaat naalagaaffissuit sakkutooqarnikkut pissanillit akeqanngitsumik atuinnessaneraat eqqarsaatigeqqittariaqalerpoq, minnerpaamik nunatta peqataatinneqarnissaa angusinnaanngikkutsigu naassaannngitsumik naalagaaffinngornisatsinnik suliaqarneq killileqartariaqalerpoq, utaqqilaarneq qanoq akisutigisoq nalunngererparput ilikkarsimasariaqalerlugulu, nunanut allanut isumaqatigiinniarsinnaanerup tamakkiisumik immikkut suliniutigalugu tiginissaa aallartinneqarniarli, naammattumik peqataatinneqannginneq takoreerparput uteqqittariaqanngilarpullu.

Nunatsinni RAL-ip suliniarnera nunatsinnut annertuumik iluaqutaalersussamik nersuaalarusupparput, ingerlatseqatigiiffiillu nunanut allanut kiffartuusiviullutillu niuernikkut ingerlatsisut, ilinniutigisariaqaraat kaammattuutigaarput.

Ukiuni arlalinngortuni sanaartornikkut nunap ilaani unittooqqasoqarpoq, sanaartormullu aningaasaateqarfik milliaartinngortorsiutigigajalissavarput, aningaasanut inatsit qiviarutsigu isorliunerusut nunaqarfiillu sanaartornikkut unittooqqaffiupput immikkut iliuuseqarnerit eqqaassanngikkaanni piaartumik aningaasaateqarfirmi sanaartugassanut aningaasaliisutigineqarsinnaasut aallartinnissaat sulissutigineqarniarli, tamannalu naalakkersuisunut kaammattuutigaarput atorsinnaasat isigalugillu qanoq iliuuseqarneq annikipallaartoq Siumumiit naammaginngilarput kaammattuivugut suleqataassaagullu.

Ilisimavarput ukiut tamaasa kommunit sanaartugassanut kissaatiminnik suliaqartarmata namminersorlutik oqartussat akileeqataaffigisassaat eqqarsaatigalugit, saqqumisumik kommunit kissaatitut ingerlattagaat saqqummiunneqartarnissaat pisariaqalerunarpoq nunap ataatsimut ineriartortinnera siamasissumik sanaartornikkut aaqqissuussivigineqarnissaa pimoorukkutsigu. Kommunit akileeqataaffigisassatut kissaataat naalakkersuisunut saqqummiunneqartartut aamma inatsisartunut tamakkiisumik saqqummiunneqartarnissaat pisariaqalersoq Siumumiit kaammattuutigaarput, aqutissiuunneqassasoq takussagatsigu suliniutaasut isumaqatigiinniutigalugillu.

Assersuutigalugu 2017-imut aningaasanut inatsit suliarineqarmat Kangaatsiami atuarfik pillugu kaammattuivugut piaartumik sulissutigalugu ingerlanneqassasoq, suliaq sumut killippa.?

Aasap ingerlanerani ilinniartitaanermut naalackersuisoq Radiukkut tusaavarput, Kangaatsiamut angalanermini takusimagaagooq, atuarfeqarnikkut ajornartorsiut.

Takusaasaqattaaginnarneq naammanngilaq kissaatigigippununa piaartumik iliuuseqarnissaq maanna ukioq ataasinngulerpoq apeqqtut ilungersunartoq pillugu aningaasanut inatsit naammassineqarmalli nalunnginnatsigu kommuni siornali qanoq iliuuseqarniar-sarisoq pissutsit atuuttut tunngavigalugit, aamma naalackersuisumut akisussaasumut oqaloqatiginninnikkut pisariaqartitsineq qanoq pingaaruteqartigisoq.

Aalisarnermut inatsit ukiaq manna suliaralugu aallartinnissaa pisariaqarpoq kattuffiillu susassaartut suleqatigalugit suliarisariaqarmat Siumumiit suleqataanissarput qilanaa-raarput, naatsorsuutigalugu tamanut naammaginartumik aqqissuusamik aalisarnermut inatsisissaq suliarineqassasoq, nunatsinni aningaasanik isaatitsissutitta annermik aalisar-nermik tungaveqarnera ilisimalluarparput taamaattumillu nunap ilaani killeqarpallaamik tunisisinnaanerup atuunna suli kipiluttunartorsiortitsisoq qanoq iliuuseqarfiginiarlugu qanoq pilersaaruteqartoqarner-soq apeqqtutigissavarput ? suliffissuarnilu sulisussaaleqisar-nerup sivitsortumik ajornartorsiutaanera piaartumik iliuuseqarfigineqartariaqalerpoq pisariaqarpat avataanit sulisussat pissarsiarineqarniarlit tunisassiorniaraluartut erloqisita-nerat periarfissalinni naamalerpoq utaqqeqqittariaqanngilagut utoqqatsissutissarsiorluta. aalisarnermut inatsisip nutarternerani isumaliutigissallugu pingaaruteqarpoq, aalisartut umiatsiaararsortut GR. nr. - qalertariaqaginner-sut, nunami suliffiutilinnut atuuppoq namminersortunut taamaattumik isumaliutigissallugu pingaaruteqarpoq aamma akileraartarneq eqqarsaatigalugu.

Minnerunngitsumik tunumi aalisarnikkut periarfissat aqqtissiuunniarlugit sunik suliniute-qartoqarpa ? Ilisimavarput Sermersuup kommuniata Naalackersuisullu suleqatigiillutik tunumi aalisarnikkut siuarsaanissartik oqariartuutiginiuummassuk, suliniutit suuppat, su-liaq sumut killippa ? aamma nunap immikkoortuani inuussutissarsior-tut peqataatinne-qarnerat qanoq ingerlanneqarpa ? naammanngilaq suliniuteqartoqarmat iliuuseqarto-qaranilu, taamaattumillu akisuteqartoqar-nissaa pingaartutut isigaarput.

Taamatuttaarlu ukiakkut 2016-imi Tasiilami qimarnueqalernissaanut aalajangiiffigisassatut siunnersuuteqartoqarmat siunnersuut taperserneqartoq, apeqqtutigissavarput suliaq sumut killippa sulimi suliaqartoqarner-soq takunngilarput.

Kommunit aggornilersugaanikkut allanngortinneqarneranni siunertat pingaarnerit ilagaat oqartussaaffinnik siammaanissamik siunertaqarneq, maannamut tigussaasumik akisussaaf-finnik suli tamakkiinerusumik siammaasoqanngilaq, tamatumani ilaatigut ilinniarsiit eqqar-saatigalugit, ilisimavarpullu misissuisoqarmat tamannami aningaasaliiffigineqarnikuuvoq ukiullu missigersuuteqarfiusut aningaasanut inatsit qiviaraanni nuussisoqarsinnaaneranut piareersaataasinnaasunik takussutissaqanngilaq, Naalackersuisunut

kaammattuutigissavarput siammarterinissamik suliniut aamma kommunit kattuttinneqarnerannik siunertaqarfiusoq aallartisarneqassasoq eqqumaffigeqqullugulu ukiuni missigersuuteqarfiusuni aningaasalersuisinnaaneq.

Ilaatigummi nalunngilarput assersuutigalugu nuummi saviminilerinermut ilinniarfik anner-tuumik nutartigassaasoq tamatumunnga iluatsillugu nutarterineq pinnagu ilinniarfiup Sisimiunut nuullugu sulissutiginissaa aallarteqqullugu kaammattuutigaarput taamaalilluni sanaartornermut assassorlunilu ilinniarfiit ataatsimuulissammata tamatumani ukiut missi-gersuuteqarfiusut eqqarsaatigalugit eqqumaffiginissaa pingaaruteqarmat, maannakkummi misissuinerit ingerlanneqarmata nutarterisariaqarnermut nalilersuinermut ilanngullugit nalilersoqqissaarneqartariaqarmata.

Isumaginninnikkut suliniutaasut pingaartumik meeqqat suliniarfigineqarnerat peqataaffigi-lluinnarpavut tamannami pisariaqarmat, upernaap ingerlanerani angajoqqaarsiaasartut tigummisaqarnerminni ajunngitsorsiaasa qaffaaviginissat akuersissutigineqarpoq aningaa-sanulli inatsisissatut siunnersuummi qaffaanissamut suliniuteqartoqarsimanersoq takusin-naanngilarput aningaasanut inatsisissap suliarineqarnerani saqqummiusilersaartoqarpa ? siunnersuut inatsisartuni akuerissutaasoq malitteqartinniarlugu ? aningaasanut inatsisip pingajussaaneerineqannginnerani ilaasariaqartoq Siumumiit isumaqarpugut, kaammattuuti-gaarpullu Naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuuteqarlutik ilanngutissagaat.

Innarluutilinnut ikiorsisarnerup nutarteriffigineqarnerani aningaasatigut immikkoortitsiso-qanngilaq, tamatumunngalu Naalakkersuisut qanoq suliniuteqarnerisut paaserusupparput, meeqqanut innarluutilinnut suliniutissanut qanoq pilersaarusiortoqarnerisut ilanngullugu, isumaqarpugummi sukumiisumik siusissukkullu iliuuseqartoqassappat aningaasaliisoqar-tariaqartoq.

Nunatsinni inuusuttunut suli 18-liinatik pinerlussimasunut paaqqinniffik, Sisimiuniittoq ullumikkullu Isikkivimmik ateqartoq, pilersinneqarami siunertaraa ukiukitsunut pinerlussi-masunut paaqqinniffittut atorineqassalluni, siunertaalluni nalinginnaasumik pinerluuteqar-simasut ukiukitsut inersimasunit immikkoortillugit paaqqutarineqarnissaat. Siunertaq ajunngilaq, taamaattorli 18-iniit ukioqquttunerisut inissinneqartarput sulisut minnerunngitsumillu inissinneqartartut eqqarsaatigalugit isumannaannerisumik qanoq iliuuseqarnissaq saneqqunneqarsinnaanngilaq aamma minnerunngitsumik sulisunut suliner-mi atugassarititaasut illersorniarlugit, nutaamik sanaartortoqarnissaa saneqqunne-qarsinaagilaq, taamaattumillu Naalakkerusisunut kaammattuutigissavarput nutaamik sanaartorsinnaaneq eqqumaffigeqqullugu kaammattuutigalugulu tamatuma ukiuni qaninnerpaani aallartisarneqarnissaa pillugu Danskit Naalakkersuisuinut saqqummiuteq-qullugu.

Peqqinnissaqarfiup naapertuuttumik aningaasalersuivigineqarnissaa eqqumaffigisassaavoq soorunami tulleriiaarinikkut, ilaatigummi angallassinermut immikkut aningaasaliisoqarpoq ukioq manna ukiuni aningaasanut missigersuuteqarfiusut ilanngullugit atuinermut naapertuuttumik aningaasaliiffigineqarnissaa inatsissatut siunnersuummut kissaatigaarput taamaalilluni aningaasaliiffiusunut allatigut sunniuteqarnerlunginnissaa ukiut missigersuuteqarfiusut ilanngullugit eqqumaffigineqartariaqarmat.

Ilageeqarnermut aningaasaliissutaasartut ukiuni arlalinngortuni allannguajaatsinneqarput, tamannali sullissinermut naapertuuttumik aaqqissugaanersoq aningaasatigut nalilersusallugu piffissanngorpoq, pingaartumik ajoqit Pattattullu akissarsiaqartitaaner at iluarsisariaqarpoq taamatullu ilagiit sinniisaasa ajunngitsorsiaqarner at aamma ilanngullugu nalilersorneqartariaqarpoq ukiuni arlalinni aningaasat atugassiissutaasartut qaffaaffiginagit naak pisariaqartitsineq pigaartumik ajoqinut pattatunullu aaqqiissuteqarnissaa pingaaruteqarluinnaraluartoq, suulluunniit pingaartitavut aningaasarpassuarnik naleqaraluarpata aningaasalertarpavut, ilagiinni sullissineq qiviarneqartariaqalersorinarpoq ukiormi aningaasanut inatsiseqarfiusoq missigersuuteqarfiusullu qiviarutsigit allannguuteqanngillat, tamanna isumaqarpoq iliuuseqartoqanngippat pissutsit maanna atuuttut allanngornavianngimmata, kaammattuutiginarpoq ilageeqarnermi atugassarititaasut ataatsimut nalilersorneqaqqullugit taamaalilluni pitsaasup tungaanut alloriaqqittoqarniassammat pingaarnersiuiinermi sullissinermi atukkat eqqarsaatigalugit.

Nunatsinni aningaasatigut isaatitsiviusoq aalisarneq sunut tamanut aningaasatigut anner-tuumik isumalluutaavoq. isaatitsiviusulli ataasiinnaanera isumakulunnarpoq.

Minnerunngitsumik Rajanik avammut niuerneq eqqarsaatigalugu naalakkersuisunullu apeqqutigissavarput tuluit nunaata EU-mit aniniarnera niueruteqarnitsinnut qanoq sunniuteqassanersoq malinnaafigineqarner soq. annertuumik tuluit nunaata pisiortortuunera malinnaaffigilluinnartariaqarmat aningaasaqarnitsinummi sunniutilerujussuummat.

Minguitsunik nukissiuuteqarneq erngup nukinganik qanoq ineriartortinniarlugu suliniutit ingerlanneqarner sut Naalakkersuisunut apeqqutigissavarput, piffiillu suut tulluullutik erngup nukinganik nukissiuuteqalersinnaanerat takorloorneqarner soq ? aningaasanummi inatsissamut suliniuteqartoqarner soq takusinnaanngilarput.

Taamatuttaaq imermik avammut tunisassiorsinnaaneq qanoq naalakkersuinikkut aqqutissiuunneqarniarnersoq piffissanngorpoq qulaajaaffiginissaa, naluneqanngilaq Qeqertarsuarmi suliniutaasoq iluatsigimmat maannamullu akuersissummik pigisaqartut pisussaaffimminnik naammassinninngimmata qanoq iliortoqarani ,inuit aalajangersimasut inuiaqatigiit pisuusutaat kisimik kisermaallugu tunisassiaaraat ? akineqalaarta, inuiaqatigiinnut iluaqutaanerusumik aaqqissuuneqartariaqalerpoq.

Aatsitassarsiorneq eqqarsaatigalugu isumalluutitut pingaarutilinnut ilaavoq, suliat sumut killippat? qaqugu aatsitassarsiornekkut aningaasanik isaatitsilersinnaaneq malunniutissava aningaasanummi inatsisissami ukiut missigersuuteqarfiusut maluginngilarput naatsorsuutigineqarpa aatsitassarsiornerneq ukiuni missigersuuteqarfiusuni aallartittoqarnissaa, tamamani sulisussatigut aamma eqqanaarsarnissaq ilanngulluni ?

Angallannikkut kiffartuussineq suli maalaarutaajuarpoq nunap immikkoortuini qanoq aaqqiiniarluni alloriaqqinnissamat naalakkersuisut suliniuteqarpat ? ilaatigut angallassinissamik isumaqatigiissuteqarfiusut suleqatiginiarnerat ajornartorsiortitsisoq maalaarutaajuarmat ?

Air Greenland A/S-mi nunatta piginneqataanera sinneqartoormi agguagarsiatigut pissarsissutigisarpaput taperlugulu ukiut tamaasa kiffartuunneqarnermut atortarpaput qaqugu taava angallaneq akikinnerulissasoq takorloorneqarpa?

Sooruna namminersorlutik oqartussat piginneqataassutai aalajageeqataasinnaanermu-lluunniit periarfissaqartitsigisut annermik eqqartorsinnaanngikkivut pisariaqarnerisigut piginneqataajuaannarnissaq, sunniuteqarsinnaananilu? oqallisigineqartariaqartoruna kiffaanngissuseqarluni unammilernikkut akikinnerulersitsisoqarsinnaanersigut tamanna aqqutissaappat piginneqataaneq nalilersorneqartariaqarpoq, imaluunniit aaliageeqataasinnaalernissaq piginneqataaneq anguneqarsinnaassappat piginneqataasutit annertusillugit ?oqallisigineqarsinnaasariaqarpoq akikinnerusumik aqqissuussisinnaaneq anguniartariaqarmat.

Nukissiuuteqarneq namminersortunngorsarneqarsinnaava ? tamatumami iluaqutissaa tassaagaluarpat Landskarsi qanoq imaqartiginersigut aallaavigalugu inerisaaniarsarineq pinnagu ingerlanneqalersissagaluaratsigu, nukissiorfiit atukkertarpavut ukiut tamaasa 3%-mik ernialinnik ukiut siulliini ernianut 6% atorineqartarpoq taakkuli atuisut soorunami akilertussaavaat aningaasanut inatsit takugutsigu nukissiorfiit attartugaat 1.5 mia kr-sinneqarput sooruna nukissiorfiit namminersortunngortissinnaanngikkivut? tamatumami nassatarissavaa Landskarsip atukkiuttagai ukiut tamaasa siunertanut akissaqarfigisatsinnut atorsinnaalissagaluaratsigit, qularnanngilaq nukissiuuteqarnekkut ineriartorneq sukkanerumik eqqarsarfiulissagaluarpat ,soorlu tamanna takugippat TELE Greenland A/S namminersortunngorsarneratigut.

Ataatsimut isigalugu ukioq aningaasanut inatsiseqarfiusigut sinneqartoorteqarfiusussatut siunnersuutigineqarpoq.

Qanoq iliorutta aningaasat nunatsinni kaavitavut amerlisissinnaavavut, avammut tunisavut aalisakkat eqqarsaatigalugit akiviusigut nunatta pissarsiarisalerpagu aningaasaqarnekkut pitsaasup tungaanut ingerlanissaq takorlooruminarpoq aamma minnerunngitsumik usinik assartuinekkut nunanut allanut toqqaannarnerusumik niueruteqarsinnaaneq.

aqqutissiuunniarneqartoq atorluarneqarpat, minnerunngitsumik avataanik tikisittakkavut nioqqutissat eqqarsaatigalugit nunanik allanik niuernikkut suleqateqalerutta.

Siumumiit maluginiarparput Konto pigaarneq; 27.01.07 ICC aningaasaliissutit missigersuuteqarfiusut ilanngullugit 4-mio kr-nut qaffaaffiginiarneqarnerat ukiualuit ICC-mut aningaasaliissutit apariartortinnissaat anguniakkatut suliareriarlugu qaffariartinniarneqarnerat akueriuminaappoq uparuartariaqarlunilu, aningaasat qaffaassutaasut siunertanut pitsanngorsartariaqartunut nuunneqarnissaat pingaarnersiuiinermi ilaasariaqartoq Siumumi isumaqarpugut, tamatumani, aningaasat ICC-mut qaffaassutaasussaagaluit 4-mio kr. siunertanut allanut atussavavut, tamatumanimi ICC--mut aningaasaliissutaasut maannak-kutut 3-mio. Kr.-ussapput ukiut missigersuuteqarfiusut ilanngullugit.

Ataatsimut isiginnilluni aningaasanut 2018-mut inatsisissap isumaqatigiiniutigineqarnerani Siumumiit suleqataanissarput qilanaaraarput missigersuusiortarnermi inatsit ukiut missigersuuteqarfiusut ilanngullugit oqimaaqatigiissumik missigersuusiorneqartussaavoq tamatumali maanna siunnersuutikkut naammassiniarnera takusinnaavarput, pingaarnersiuiinerillu isumaqatigiinniarnikkut oqaloqataaffigerusuppavut.

Oqallilluarisilu

Jens Immanuelson, Siumut